

	СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ НЕДЕРЕВНИХ РЕСУРСІВ ЛІСУ» Рівень вищої освіти: Другий (магістерський) Спеціальність: <u>Н4 «Лісове господарство»</u> Рік навчання: <u>1-й, семестр 2-й</u> Кількість кредитів ECTS: <u>4 кредити</u> Назва кафедри: <u>Лісового та садово-паркового господарства</u> Мова викладання: <u>українська</u>
Лектор курсу	д. с.-г. н., професор Разанов Сергій Федорович
Контактна інформація лектора (e-mail)	<u>razanov@vsau.vin.ua</u>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Комплексне використання недревних ресурсів лісу» є вибірковою компонентою ОПП Лісове господарство.

Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 24 год.; практичні заняття – 22 год., самостійна робота – 74 год.

Формат проведення: лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Основні положення навчальної дисципліни можуть застосовуватися під час виробничої практики та у подальшій фаховій діяльності.

Призначення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Комплексне використання недревних ресурсів лісу» спрямована на формування у здобувачів знань та навичок щодо раціонального використання та відновлення недревних ресурсів лісу, принципів сталого природокористування та охорони біорізноманіття під час експлуатації недревної продукції, екологічних аспектів та економічної ефективності використання недревної продукції лісу, перспективних напрямів розвитку галузі та впровадження інноваційних технологій у сфері лісокористування.

Освітня компонента «Комплексне використання недревних ресурсів лісу» формує знання, уміння, навички та компетенції, необхідні для фахівця зі спеціальності Лісове господарство.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – набуття здобувачами фундаментальних знань про сучасні методи заготівлі, переробки та зберігання лікарських, харчових, технічних та інших ресурсів лісу, шляхи мінімізації екологічних ризиків при заготівлі та використанні недеревних ресурсів лісу, перспективи розвитку галузі, інноваційні підходи до використання природних ресурсів та їх економічну ефективність.

Завдання вивчення дисципліни

Завданням вивчення дисципліни є засвоєння теоретичних основ щодо раціонального використання, заготівлі, переробки та збереження недеревних ресурсів лісу, їх значенням для народного господарства, фармацевтичної, харчової, косметичної та інших галузей промисловості. Оволодіння новими знаннями в галузі комплексного використання недеревних ресурсів лісу сприятиме формуванню екологічного мислення, здатності до аналізу та оцінки стану природних ресурсів, прийняття ефективних рішень щодо їх використання.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКИХ НАБУВАЄ ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральною, загальними та спеціальними (фаховими, предметними) компетентностями, зокрема:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері лісового і мисливського господарства.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність критично осмислювати проблеми лісового господарства й дотичні міждисциплінарні проблеми та приймати ефективні рішення щодо їх вирішення.

СК 2. Здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства.

СК 3. Здатність оцінювати регіональні особливості природнокліматичних умов для організації ефективного лісового господарства, виконання лісами різнопланових функцій та збільшення площ лісів.

СК 4. Здатність розробляти та реалізовувати поточні та стратегічні плани розвитку підприємств лісової галузі, беручи до уваги ресурси, ризики, а також економічні, правові та екологічні аспекти.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

РН 1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 4. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів вищої освіти соціальні навички (soft skills) такі як: комунікативність (робота з інформаційними джерелами), лідерські навички (реалізуються через створення здобувачами презентаційних матеріалів, написання індивідуальних завдань на задану тематику, презентування та обговорення індивідуальних завдань у групі).

ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ пор.	Назви теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
		лекційні заняття	практичні заняття	
1	Поняття про предмет дисципліни.	2	2	11
2	Лісові кормові угіддя та ефективність використання їх у тваринництві.	4	4	11
3	Лісові дикорослі плоди, переробка та їх використання.	4	4	11
4	Лісові гриби: переробка та використання.	4	2	11
5	Виробництво березового соку: переробка та використання.	2	4	10
6	Лісові лікарські рослини та їх використання.	4	2	10
7	Продукти бджільництва та їх використання.	4	4	10
Разом		24	22	74

Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача є одним із способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

Індивідуальні завдання здобувач виконує самостійно під керівництвом викладача згідно з індивідуальним навчальним планом.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

Під час виконання навчальних завдань, завдань контрольних заходів не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними, інформація про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності – достовірною; у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей мають бути посилання на джерела інформації з дотриманням норм законодавства про авторське право і суміжні права.

Види самостійної роботи

№	Вид самостійної роботи	Години	Терміни виконання	Форма та метод контролю
1	Вивчення питань, що виносяться на самостійне опрацювання	42	щотижнево	Усне та письмове опитування
2	Підготовка до лекційних та практичних занять	10	щотижнево	Усне та письмове опитування
3	Індивідуальні творчі завдання (виконання презентації за заданою проблемною тематикою)	10	2 рази на семестр	Спостереження за виконанням, обговорення, виступ з презентацією, усний захист

4	Підготовка до контрольних робіт і тестування	12	2 рази на семестр	Тестування
Разом		74		

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Боровий Н.В., Барчук В.О. Адміністративно-правовий механізм охорони лісового фонду в Україні : монографія. Гельветика, 2022. 260 с.
2. Разанов С.Ф., Гетман Н.Я., Врадій О.І., Коруняк О.П. Зміна концентрації важких металів у грибах за їх консервування. *Сільське господарство та лісівництво*. 2022. № 3(26). С. 205-215. DOI: 10.37128/2707-5826- 2022-3-16.
3. Разанов С.Ф., Єлісавенко Ю.А., Разанова А.М., Куценко М.І. Лісові нектаропилконосні насадження Східного Поділля. *Сільське господарство та лісівництво*. 2023. № 1(28). С. 172-182. DOI: 10.37128/2707-5826-2023-1-12
4. Разанов С.Ф., Недашківський В.М., Разанов О.С. Основи технології виробництва продукції бджільництва: навч. посіб. Білоцерківський національний аграрний університет. Вінниця: Нілан, 2018. 195 с.
5. Разанов С.Ф., Разанова А.М., Піддубна А.М., Разанов О.С. Нетаропилконосні рослини лісових угідь та їх вплив на розвиток і продуктивність бджолиних сімей. *Бджільництво України*. 2024. № 13. С. 70-74. DOI <https://doi.org/10.32782/beekeepingjournal.2024.13.10>
6. Рябчук В.П. Недеревна продукція лісу. Кормові ресурси лісу: навчальний посібник. Львів: СПОЛОМ, 2015. 140 с.
7. Токарева О.В. Левченко В.В., Лакида М.О. Недеревні ресурси лісу: навчальний посібник. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 447 с.

Додаткова література

1. Бандерич В. Недеревна продукція (НП) лісогосподарських земель як складова ресурсного потенціалу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 2. С. 173-179.
2. Дідович І.І., Кульчицька Е.А. Загальні засади організації виготовлення органічної недеревної продукції як складової стратегії реформування лісового господарства України на період до 2022 року. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т. 29. № 4. С. 11-15. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290402>
3. Осадчук Л.С., Рябчук В.П., Гречаник Р.М. Роль недеревних ресурсів лісу для сталого ведення лісового господарства в Україні. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2016. Вип. 14. С. 92-97.
4. Разанов С.Ф., Врадій О.І. Оцінка інтенсивності забруднення їстівних грибів важкими металами в умовах Правобережного Лісостепу України. *Збалансоване природокористування*. 2019. № 1. С. 57-65.

5. Разанов С.Ф., Настояща А.М. Ефективність вирощування та використання лікарських рослин в сучасних екологічних умовах довкілля. *Сільське господарство та лісівництво*. 2017. № 6 (Том 2). С. 141-149.
6. Разанов С.Ф., Разанова А.М., Піддубна А.М., Разанов О.С., Вергеліс В.І. Недеревні ресурси лісу як складник кормової бази для бджільництва. *Бджільництво України*. 2025. Вип. 14. С. 76-80. DOI: <https://doi.org/10.32782/beekeepingjournal.2025.14.10>. URL: https://journalbeekeeping.com.ua/index.php/1_4/article/view/244/207.
7. Разанова А.М. Нектаропилконосні деревні породи полезахисних лісових насаджень Лісостепу Правобережного та їх роль у сучасному бджільництві. *Бджільництво України*. 2025. Вип. 14. С. 88-94. DOI: <https://doi.org/10.32782/beekeepingjournal.2025.14.12>. URL: https://journalbeekeeping.com.ua/index.php/1_4/article/view/246.
8. Сторожук Т.М., Дружинська Н.С. Недеревні лісові ресурси. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 10. С. 260-263.
9. Сторожук Т.М., Дружинська Н.С. Планування та облік недеревних лісових ресурсів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 16(4). С. 137-140.
10. Сухомлин М.М., Джаган В.В. Гриби України. Атлас-довідник, 2-е видання. КМ-Букс, 2023. 240 с.
11. Шлапак В.П., Адаменко С.А., Козаченко І.В. Екологія лісів, навч. посібн. Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. 222 с.

Інформаційні ресурси

1. ДП Вінницька лісова науково-дослідна станція. Веб-сайт: <http://vlnds.com.ua/main>
2. ДП «Ліси України». Веб-сайт: <https://e-forest.gov.ua/>
3. Український ордена «Знак пошани» науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького. Веб-сайт: <https://uriffm.org.ua/uk/news/800>
4. Вінницьке обласне комунальне спеціалізоване лісогосподарське підприємство Віноблагроліс. Веб-сайт: <https://vinagrolis.com/about/>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру, до 10% за показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача і до 30% підсумкової оцінки – за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

	Вид навчальної діяльності	Бали
Атестація 1		
1	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	3,5
2	Участь у роботі на практичних заняттях	12
3	Виконання контрольних робіт, тестування	8,5
4	Індивідуальні творчі завдання (виконання презентацій за заданою проблемною тематикою)	6
	Всього за атестацію 1	30
Атестація 2		
5	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	2,5
6	Участь у роботі на практичних заняттях	10
7	Виконання контрольних робіт, тестування	12,5
8	Індивідуальні творчі завдання (виконання презентацій за заданою проблемною тематикою)	5
	Всього за атестацію 2	30
	Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача	10
	Підсумкове тестування	30
	Разом	100

Якщо здобувач вищої освіти упродовж семестру за підсумками контрольних заходів набрав (отримав) менше половини максимальної оцінки з навчальної дисципліни (менше 35 балів), то він не допускається до заліку.

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів, як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	зараховано
75-81	C	
66-74	D	
60-65	E	зараховано
35-59	FX	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни